

Vergi Uyumunun Sağlanmasında Muhasebe Meslek Mensupları Faktörü*

Aytül BİŞKİN¹ & Sema ÜNLÜER² & Erkan ÜYÜMEZ³

Öz

Muhasebe meslek mensupları vergi uyumunu etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Çünkü muhasebe meslek mensupları mükellefler ile sürekli bir etkileşim halindedirler. Bu etkileşimin temel dayanağı ise yasalardır. Türk vergi mevzuatı gereği mükellefler yasal yükümlülüklerini ve ödevlerini muhasebe meslek mensuplarının yardımlarıyla gerçekleştirmektedirler. Dolayısıyla vergi mükelleflerini yönlendirme görevi muhasebe meslek mensuplarına düşmektedir. Öncelikle toplum yararına vergi ödevlerinin gereği gibi yerine getirilmesinin sağlanmasında, ardından ise vergi gelirlerinin artmasında önemli bir fonksiyona sahip olabilecekleri düşünülmektedir. Bu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının bu rolü, ilgili literatür çerçevesinde değerlendirilerek açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Vergi Uyumunu, Muhasebe Meslek Mensupları, Vergi Mükellefleri.

Accounting Professionals Factor in Providing Tax Compliance

Abstract

Accounting professionals are one of the most important factors affecting tax compliance. Because accounting professionals are in constant interaction with taxpayers. The main basis of this interaction is laws. In accordance with Turkish tax legislation, taxpayers carry out their legal obligations and duties with the help of professional accountants. Therefore, the duty of guiding taxpayers falls to the professional accountants. First of all, it is considered that they may have an important function in the provision of tax duties for the benefit of the society as well as in the increase of tax revenues. In this study, this role of accounting professionals has been tried to be explained by evaluating them within the framework of related literature.

Keywords: Tax Compliance, Accounting Professionals, Taxpayers.

¹ Arş. Gör. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İdari ve İktisadi Bilimler Fakültesi, aytulbisgin@gmail.com

² Dr. Öğr. Üyesi, Anadolu Üniversitesi, Engelliler Entegre Yüksekokulu, semaaktas@anadolu.edu.tr

³ Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi, İdari ve İktisadi Bilimler Fakültesi, meuyumez@anadolu.edu.tr

Giriş

Vergilendirme sürecinin en önemli aktörlerinden birisi de vergi kanunlarına göre kendisine vergi borcu düşen kişi olarak tarif edilen mükelleflerdir. Mükelleflerin vergiye olan tutum ve davranışları birçok faktör tarafından etkilenebilmektedir. Muhasebe meslek mensupları da bu faktörlerden birisidir. Muhasebe meslek mensupları ile vergisel işlemler konusunda onlardan hizmet alan mükellefler arasında gerçekleşen ilişkiler oldukça önemlidir. Yani muhasebe meslek mensuplarının mükelleflere hizmet verdikleri süreçte mükelleflerin vergiye karşı tutum ve davranışları üzerinde etkili olabileceği olasılığı çok yüksektir.

Vergi uyumu ise vergi mükelleflerinin vergiye ilişkin yükümlülüklerini doğru, eksiksiz ve süresinde yerine getirmesi olarak tanımlanabilir. Dolayısıyla devletin en önemli gelir kaynağı olan vergilerin mükellefler tarafından zamanında ve ilgili yasalara uygun olarak ödenebilmesi, diğer yükümlülüklerin yerine getirilmesi mükelleflerin vergiye uyum göstermelerine bağlıdır. Yasaların sürekli değişime uğraması nedeniyle takip etmekte zorlanması, vergi kanunlarının mükellefler tarafından anlaşılma olasılığının bulunması, vergi avantajlarından yararlanma isteği, vergi ile ilgili teknik konularda bilgi eksikliği ve kanun boşluklarından yararlanarak daha az vergi ödeme isteği gibi nedenlerden dolayı mükellefler genellikle bir desteğe ihtiyaç duyarlar. Bu destek hizmetini ise muhasebe meslek mensupları vermektedir.

Bu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının vergi uyumu üzerindeki rolü yapılan çalışmalar baz alınarak açıklanmış ve değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Bir Faktör Olarak Muhasebe Meslek Mensupları

Muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerin vergiye uyum sağlamadaki etkisi nedir? Bu soru hem devlet açısından hem de toplumun faydası açısından oldukça önem arz etmektedir (Tran-Nam vd., 2016: 461). Yabancı literatürde vergi danışmanları (tax advisers) ve vergi hazırlayıcıları (tax preparers) olarak yer alan meslek grubunun, Türkiye’de tam anlamıyla olmasa bile muhasebe meslek mensuplarına karşılık geldiği söylenebilir. Muhasebe meslek mensupları ise serbest muhasebeci mali müşavirler ile yeminli mali müşavirlerden oluşmaktadır.

Muhasebe meslek mensupları hem mükelleflerin iş ve işlemlerini doğru bir şekilde yaparak onların devletle karşı karşıya gelmesini engellemekte hem de devletin çıkarlarını baz alıp vergi kayıp ve kaçığını önlemeye yardımcı olmaktadır. Dolayısıyla muhasebe meslek mensuplarının vergi uyumunun sağlanmasındaki rolü oldukça önemlidir.

Muhasebe meslek mensupları mükelleflere birtakım hizmetler sunmaktadır. Bu hizmetler, vergi beyannamelerinin hazırlanması, anlaşılmayan vergi konularında mükelleflere yardımcı olunması, mükellefin vergi dairesine karşı en iyi şekilde temsil edilmesi ve vergi ödemelerinin vergi sorumluluğunu minimize edecek şekilde planlanması olarak sıralanabilir (Tunçer, 2005: 217-228).

Mükelleflerin vergi uyumu üzerinde muhasebe meslek mensuplarının nasıl bir etkisinin olacağı konusunda yapılan çalışmalar farklı sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Bir kısım çalışmalarda⁴ muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerin vergi uyumunu artırdığı yönünde pozitif sonuçlar bulunurken, aynı zamanda muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerin vergi uyumunu azalttığı yönünde negatif sonuçlar bulan çalışmalar⁵da mevcuttur. Diğer bazı çalışmalarda⁶ da muhasebe meslek mensuplarının vergi uyumuna etkisinin belirsiz olduğu sonucuna varılmıştır. Başka bir ifadeyle muhasebe meslek mensuplarının vergi konusundaki bilgi düzeylerinin mükelleflerden daha iyi olduğu bilindiğinden onlara zaman kazandırıcı, düzeltici, önleyici ve eğitici gibi olumlu etkilerde bulunurken diğer taraftan da mükellefleri yasal belirsizliklerin avantajlarından yararlandırarak vergi uyumsuzluğuna sebebiyet verebilecekleri düşüncesiyle olumsuz bir etkisinin olabileceği vurgulanmıştır. Bu olumlu ve olumsuz etkilerinin her ikisinin de yer aldığı ampirik çalışmalarda ise sonuç belirsiz olarak nitelendirilmiştir.

Ayrıca muhasebe meslek mensuplarının vergi uyumuna etkileri konusundaki yapılan birçok araştırmada⁷, mükelleflerin vergi minimizasyonu ile ilgilenmelerine rağmen birincil çıkarlarının vergi beyannamelerini doğru bir şekilde hazırlamak olduğu ileri sürülmüştür.

Mükellefler ile iş birliği içinde olan muhasebe meslek mensuplarına önemli görevler düşmektedir. Mükellefler vergi yükümlülüklerini yerine getirmediklerinde, kamu gelirlerinde bir miktar azalma olmasıyla birlikte devletin sunacağı kamu hizmetlerinde de bir takım azalmalar meydana gelecektir. Ayrıca, bireylerin adalet duygularının zedelenmesi gibi pek çok olumsuz durum da meydana gelecektir. Bu anlamda muhasebe meslek mensuplarının payı önemlidir (Üyümez, 2007: 1).

Literatür

Muhasebe meslek mensuplarının vergi uyumuna etkileri konusunda hem uluslararası hem de ulusal alanda yapılan doğrudan ve dolaylı çalışmalar ise aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

⁴ Bkz. S. Scotchmer (1988). *The effect of tax advisors on tax compliance*. Graduate School of Public Policy, University of California, Berkeley. ; P. A. Hite and J. Hasseldine (2003). Tax practitioner credentials and the incidence of IRS audit adjustments. *Accounting Horizons*, 17(1), s. 1-14. ; M. McKerchar, K. M. Bloomquist and S. Leviner (2008). Improving the quality of services offered by tax agents: can regulation assist?, *Australian Tax Forum*, 23(4), s. 399-426.

⁵ Bkz. B. Erard (1993). Taxation with representation: an analysis of the role of tax practitioners in tax compliance. *Journal of Public Economics*, 52(2), s. 163-197. ; United States Government Accountability Office (GAO) (2006). Paid tax return preparers: in a limited study, chain preparers made serious errors.

⁶ Bkz. F. L. Ayres, B. R. Jackson and P. S. Hite (1989). The economic benefits of regulation: evidence from professional tax preparers. *The Accounting Review*, 64(2), s. 300-312. ; S. Klepper and D. Nagin (1989). The role of tax preparers in tax compliance. *Policy Sciences*, 22(2), s. 167-194. ; S. Klepper, M. Mazur and D. Nagin (1991). Expert intermediaries and legal compliance: the case of tax preparers. *The Journal of Law and Economics*, 34(1), s. 205-229. ; D. L. Schisler (1995). Equity, aggressiveness, consensus: a comparison of taxpayers and tax preparers. *Accounting Horizons*, 9(4), s. 76-87. ; K. M. Bloomquist, M. F. Albert and R. L. Edgerton (2007). Evaluating preparation accuracy of tax practitioners: A bootstrap approach. IRS Research Conference. s. 77-90.

⁷ Bkz. S. Yankelovich (1984). *Taxpayer attitudes survey: final report*. Public Opinion Survey Prepared for the Public Affairs Division, New York: Internal Revenue Service. ; J. H. Collins, V. C. Milliron and D. R. Toy (1990). Factors associated with household demand for tax preparers. *Journal of the American Taxation Association*, 12(1), s. 9-25.

Uluslararası Literatür

Klepper ve Nagin (1989) yaptıkları çalışmada vergi uyumunda muhasebe meslek mensuplarının etkilerini incelemiştir. TCMP veri setinin kullanıldığı çalışmanın sonucuna göre ise muhasebe meslek mensupları yasal olarak açık olan düzenlemeleri daha iyi uygulayarak bir taraftan vergi uyumunu artırmada yardımcı olabilecekleri gibi diğer taraftan da yasal belirsizliklerin avantajından yararlanmalarını sağlayarak mükellefleri vergi uyumsuzluğuna da itebilirler. Dolayısıyla çalışmada muhasebe meslek mensuplarının vergi uyumuna etkileri hem olumlu hem de olumsuz yanlarıyla ifade edilmiş ve bir belirsizliğin hâkim olduğu ileri sürülmüştür.

Ayres, Jackson ve Hite (1989) tarafından yapılan araştırmanın sonucuna göre vergi idaresi ile daha yoğun ve resmi olmayan ilişkiler kuran muhasebe meslek mensuplarının mükelleflere daha fazla agresif vergi planlaması önerdikleri ileri sürülmüştür. Araştırmada çok anlamlı sonuçlar ortaya çıkmamış, muhasebe meslek mensuplarının vergi uyumuna etkileri belirsiz olarak ifade edilmiştir.

Erard (1993) tarafından yapılan çalışmada muhasebe meslek mensuplarının vergi uyumundaki rolleri ekonometrik bir modelle tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın sonucunda ise, önce muhasebe meslek mensuplarının vergi kanunlarına uyma konusundaki bilgi eksikliğini bertaraf edip, hesaplama hatalarını azalttıklarını ve dolayısıyla vergi uyumunu artırarak toplumsal açıdan faydalı bir rol oynadıkları görülmekte, fakat daha sonra vergi etkinliği açısından olumsuz sonuçlar doğuracak yüksek bir vergi uyumsuzluğu ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla yapılan araştırma muhasebe meslek mensuplarının vergi uyumu üzerindeki etkisinin daha çok negatif olduğunu göstermiştir.

Schisler (1995) tarafından yapılan çalışmada çok anlamlı sonuçlar çıkmamakla beraber bulguları şu şekildedir: Vergi mükelleflerinin vergi sisteminin adil olup olmadığına yönelik algısı muhasebe meslek mensuplarından daha azdır. Vergi mükellefleri özellikle belirsiz vergi konularında muhasebe meslek mensuplarına oranla daha agresif bir tutum sergilemektedirler. Muhasebe meslek mensupları arasındaki fikir birliği vergi mükellefleri arasındaki fikir birliği ile kıyaslandığında çok daha fazladır. Çalışmada ayrıca mükellefler vergi konularının kışkırtıcıları olarak nitelendirilmiştir.

Hume, Larkins ve Iyer (1999) tarafından Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan çalışmada muhasebe meslek mensuplarına anket yoluyla vergi etiği konusunda yer alan temel düzenlemelerin onlara yol gösterip göstermediği ölçülmeye çalışılmıştır. Anket sonuçlarına göre ise, muhasebe meslek mensuplarının müşterileri ile olan ilişkilerinde mevcut etik düzenlemelere uydukları ve onlar için yol gösterici olduğu tespit edilmiştir.

Tan (1999) yapmış olduğu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının tavsiyelerinin vergi mükelleflerinin tercihlerini etkileyip etkilemediklerini bulmaya çalışmıştır. Daha çok küçük işletme sahiplerini hedef kitle olarak almış ve bir anket çalışması yapmıştır. Bu çalışmanın sonucunda ise muhasebe meslek mensuplarının agresif vergi planlaması yerine daha çok ılımlı vergi planlaması

önerdikleri görülmüştür. Ayrıca muhasebe meslek mensuplarının tavsiyelerine katılmayan mükelleflerin ise daha çok hizmet almayı sona erdirme eğilimi içinde oldukları belirtilmiştir.

Hite ve Hasseldine (2003) tarafından yapılan çalışmada IRS (Internal Revenue Service) verileri kullanılmıştır. Özellikle tecrübeli muhasebe meslek mensuplarının vergi uyumuna etkisinin oldukça olumlu yönde olduğuna dair tespitler yapılmıştır.

Tran-Nam, Lignier ve Evans (2016) tarafından Avustralya’da yapılan çalışma 241 muhasebe meslek mensubunun (tax practitioners) online bir ankete katılımıyla gerçekleşmiştir. Çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının müşterilerinin vergisel yükümlülüklerini yerine getirirken nasıl bir fonksiyona sahip oldukları araştırılmıştır. Çalışmanın bulguları ise şu şekildedir: Katılımcılar vergi planlaması yapmanın önemini muhasebe meslek mensupları olarak neredeyse vergi uyumundaki rolleri kadar önemli olduğunu belirtmişlerdir. Çünkü özellikle büyük şirketler açısından bakıldığında vergi planlaması yapmak oldukça önem arz etmektedir. Katılımcılar ayrıca son beş yılda vergi mevzuatında sık sık yapılan değişikliklerin verdikleri hizmetin kalitesini düşürdüğünü ifade etmişlerdir. Yine katılımcılar tarafından vergi mevzuatında meydana gelen değişikliklerin kendilerini müşterilerinin vergi beyannamelerini hazırlarken hem zaman yönünden sıkıntıya soktuklarını hem de üzerlerinde stres oluşturduğunu belirtmişlerdir.

Ulusal Literatür

Suadiye ve Yükselen (2001) tarafından yapılan çalışmada hem muhasebecilerin hem de mükelleflerin karşılıklı olarak birbirlerinden beklentilerinin neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemini Hatay ilinde bulunan 261 mükellef ve 210 muhasebe meslek mensubuna (SMMM, SM) oluşturmaktadır. Verilerin anket yoluyla toplandığı çalışmanın bulguları ise şu şekildedir. Muhasebecilerin mükelleften beklentilerinin daha çok muhasebe ücretinin zamanında ve düzenli olarak ödenmesi şeklinde olduğu ve belge düzenine uymaları gerektiği ifade edilmiştir. Diğer taraftan mükelleflerin muhasebecilerden daha çok vergisel işlemler aldıklarını ve memnun olduklarını, mükelleflerin muhasebecilerden bilgi alma ihtiyacı duydukları konuların daha çok mevzuattaki değişiklikler, büyüme olanaklarını araştırma, yeni iş yeri açma gibi konular olduğu belirtilmiştir.

Yıldız (2002) tarafından yapılan çalışmada, muhasebecilerin ve muhasebecilik mesleğinin saygınlığını azaltan etmenler hakkındaki görüşlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Edirne, Tekirdağ ve Kırklareli illerinde faal olarak bürosu bulunan toplamda 96 serbest muhasebeci ve serbest muhasebeci mali müşavirlere anket uygulanmıştır. Bu çalışmada elde edilen bulgulara göre, muhasebecilerin bir kısmı, muhasebe meslek mensuplarına toplumda kâtip olarak bakıldığı görüşünü taşımakla birlikte, bir kısmı ise mesleğin toplumda geçerli ve saygın bir meslek olduğuna inanmaktadır.

Kalaycı ve Tekşen (2006) tarafından yapılan çalışmada muhasebecilik mesleğinde ne tür sorunlarla karşılaşıldığı ve meslek mensuplarının istek, görüş ve önerileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma Isparta ilinde yapılmış ve veriler 52 muhasebe meslek mensubundan (SM, SMMM, YMM) yüz

yüze görüşmeler gerçekleştirilerek anket yoluyla toplanmıştır. Çalışma sonucunda ise muhasebecilerin karşılaştıkları sorunlardan bazıları: Mükelleflerin en iyi muhasebeciyi en az vergi ödeten muhasebeci olarak görmeleri, kanun değişikliklerinin fazla olması ve muhasebecilerin bu değişiklikleri takip etmekte zorlanmaları, muhasebeciler arasında haksız rekabetin olması ve iş yoğunluğunun fazla olması olarak belirtilmiştir. Diğer taraftan muhasebecilerin mükelleflerden, muhasebe ücretlerinin zamanında ödenmesi ve yasal olarak kanunlarda belirtilen belge düzenine uymaları, vergi kaçağına neden olacak eylemlerde bulunmamaları ve muhasebecilerle finansal konularda sürekli iletişim halinde olmaları istenmektedir. Yine yapılan çalışmada muhasebecilerin Odalardan ve TÜRMOB'tan beklentileri ise, muhasebeciler arasındaki sorunlara ve resmi kurumlarla olan sorunlara çözüm bulmaları, sosyal etkinliklerin artırılması, aylık dergi çıkartılması, muhasebecilerin iş yüklerinin ve sorumluluklarının azaltılması konusunda Maliye Bakanlığı ile iletişim kurmaları olarak sayılmıştır.

Demir (2008) tarafından Ege Bölgesinde yapılan ampirik çalışmada vergi ahlâkının ekonomik, sosyo-kültürel ve demografik faktörleri belirlenerek test edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada Ege Bölgesinde faaliyet gösteren 640 gelir vergisi mükellefine anket uygulanmıştır. Araştırmada dikkat çekici olan bulgu ise, vergi ahlâkının oluşumunda muhasebe meslek mensuplarının etkisine yönelik mükelleflerin net bir tavır koyamamış olmasıdır.

Banar ve Ekergil (2010) tarafından yapılan çalışmada muhasebe meslek mensuplarının sundukları hizmetlerin kalitesi ile müşteri memnuniyeti arasındaki ilişki tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın evrenini Eskişehir'de faaliyet gösteren serbest muhasebeciler (SM) ile serbest muhasebeci mali müşavirlerden (SMMM) hizmet satın alan işletmeler oluşturmaktadır. Veriler anket yoluyla toplanmıştır. Çalışmanın bulgularına göre, işletmelerin muhasebe meslek mensuplarından aldıkları hizmet kalitesinin; empati, güvenilirlik ve fiziksel özellikleri bakımından müşteri memnuniyetini olumlu anlamda etkilediği tespit edilmiştir. Diğer taraftan muhasebe meslek mensuplarının muhasebe ve müşterilerinin sektörleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve müşteriler ile iletişimlerinin de zayıf olduğu belirtilmiştir.

Gökgöz ve Zeytin (2012) tarafından yapılan çalışmada muhasebe meslek mensuplarının sorunları tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemini Bilecik ve Yalova illerinde faaliyet gösteren 127 meslek mensubu (serbest muhasebeci ve serbest muhasebeci mali müşavirler) olup, veriler anket yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre karşılaşılan sorunlar; mükelleflerden alınan ücretin az olması, iş yükünün fazla olması, mükelleflerin belge düzenine uymamaları ve muhasebe meslek mensuplarına ödemeleri gereken ücreti zamanında ödememeleri olarak belirtilmiştir.

Organ ve Yeğen (2013) tarafından yapılan çalışmada vergi bilinci ve vergi ahlâkı oluşumunda muhasebe meslek mensuplarının rolü araştırılmıştır. Araştırmanın örneklemini Adana ili merkez ilçede faaliyet gösteren serbest muhasebeci mali müşavirler ile yeminli mali müşavirler oluşturmaktadır. Veriler anket yolu ile 100 meslek mensubundan toplanmıştır. Araştırmanın bulguları mükelleflerin vergi

bilinci ve vergi ahlakları üzerinde muhasebe meslek mensuplarının etkisinin olduğunu göstermiştir. Ancak bu etkinin olumlu ya da olumsuz olduğu konusunda net bir tutum ortaya konulamamıştır. Bunun nedeni ise, meslek mensuplarının kendilerine yöneltilen “Mükellefin vergi bilinci ve vergi ahlâkı oluşumunda muhasebe meslek mensuplarının etkisi pozitifdir” ifadesine çoğunlukla katılmış olup, ancak diğer muhasebe meslek mensuplarının vergi bilinci ve vergi ahlâkı konularında mükellefleri olumlu etkilediklerine yönelik ifadeye katılmamış olmalarından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla kesin bir sonuca varılamamıştır.

Tuğay ve Tekşen (2014) tarafından yapılan çalışmada muhasebe meslek mensuplarının sorunları ve beklentilerinin neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemini Burdur ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensupları oluşturmaktadır. Veriler ise anket yoluyla toplanmıştır. Çalışmanın bulgularına göre muhasebe meslek mensuplarının sorunları, mükelleflerin muhasebecilerinden daha az vergi ödemeleri konusunda isteklerinin olduğunu, mevzuat değişikliklerinin sık olması, iş yükünün fazla olması, haksız rekabetin olması ve mükelleflerin muhasebe meslek mensuplarına ödemeleri gereken ücreti zamanında ödememeleri şeklinde olduğu belirtilmiştir. Ayrıca muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerden beklentileri ise yasal olarak vermeleri gereken belgeleri zamanında kendilerine iletmeleri gerektiği ve vergi ödemelerinin ise bizzat mükelleflerce gerçekleştirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Deran ve Beller (2017) tarafından yapılan çalışma Niğde ilinde gerçekleştirilmiştir. Niğde ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının karşılaştıkları mesleki sorunlar ile mükelleflerin karşılaştıkları sorunlar ve muhasebe meslek mensuplarının bağlı buldukları meslek odasından beklentilerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında hazırlanan anket formu, Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine getiren 45 muhasebe meslek mensubuna uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda ise mevzuatın sık sık değişiminden kaynaklı sorunlar, Tek Düzen Muhasebe Sistemi'nin uygulanması ile ilgili sorunlar, mükelleflerin muhasebe mesleğine yeteri kadar önem vermemeleri, mükelleflerin zamanında ve yeterli bilgi vermemeleri, mükelleflerden tahsil edilen ücretler ile ilgili sorunlar, mükelleflerin yasa dışı davranışlarda bulunma önerileri gibi sorunlar tespit edilmiştir. Ayrıca muhasebe meslek mensuplarının bağlı oldukları meslek odasından beklentileri ise Sosyal Güvenlik Kurumu ile meslek mensupları arasında oluşan sorunların çözümüne yardımcı olmaları, mükelleflerden tahsil edilen ücretin tüm meslek mensupları arasında standart bir şekilde uygulanması, denetlenmesi ve tahsili konusunda yaptırım gücü yüksek düzenlemelerin getirilmesi olarak belirtilmiştir.

Değerlendirme ve Sonuç

Yukarıda yapılan açıklamalar ve ilgili literatür dikkate alındığında muhasebe meslek mensuplarının vergi uyumunun sağlanmasında önemli bir etkisinin olduğu görülmektedir. Vergi mükellefleri ile sıkı ilişki içerisinde olan muhasebe meslek mensupları hem mükelleflere vergi

yükümlülüklerini yerine getirmeleri anlamında teşvik edici yönlendirmeler yapabilir hem de vergi gelirlerinin artmasını sağlayabilirler. Dolayısıyla vergi uyumu oranı artış gösterebilir. Diğer taraftan mükelleflerin yasa dışı taleplerini gerçekleştiren muhasebe meslek mensupları ise vergi uyumunu olumsuz etkileyebilir. Bu sebeple muhasebe meslek mensuplarının agresif vergi planlaması uygulamalarından uzak durmaları gerekmektedir.

Yapılan çalışmalar muhasebe meslek mensuplarının vergi uyumuna hem olumlu hem de olumsuz yönden etki edebileceklerini gösterse de bu olumsuzluğun temelinde mevcut sorunlar (iş yükü, bürokratik işlemlerin yoğunluğu, mükelleflerin vergi yükümlülüklerini yerine getirmemeleri vb.) yer almaktadır. Muhasebe meslek mensuplarının vergi uyumu üzerinde olumlu etkisinin olabilmesi için ilişki içinde oldukları kişi ve kurumlarla olan sorunların tespit edilmesi ve bu sorunların çözüme kavuşturulması gerekmektedir.

Kaynakça

- Ayres, F. L., Jackson, B. R., & Hite, P. S.** (1989). The economic benefits of regulation: evidence from professional tax preparers. *The Accounting Review*, 64(2), 300-312.
- Banar, K., & Ekergil, V.** (2010). Muhasebe meslek mensuplarının hizmet kalitesi: sunulan hizmetlerin kalitesi ile müşteri memnuniyeti ilişkisi Eskişehir uygulaması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 39-60.
- Bloomquist, K. M., Albert, M. F., & Edgerton, R. L.** (2007). Evaluating preparation accuracy of tax practitioners: A bootstrap approach. IRS Research Conference. 77-90.
- Collins, J. H., Milliron, V. C., & Toy, D. R.** (1990). Factors associated with household demand for tax preparers. *Journal of the American Taxation Association*, 12(1), 9-25.
- Demir, İ. C.** (2008). *Vergi ahlakı ve belirleyenleri ege bölgesi örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 130-179.
- Deran, A., & Beller, B.** (2017). Muhasebe meslek mensuplarının karşılaştıkları sorunlar ve bağlı buldukları meslek odasından beklentileri üzerine bir araştırma. *Muhasebe ve Denetim Bakış*, 16(50), 37-56.
- Erard, B.** (1993). Taxation with representation: an analysis of the role of tax practitioners in tax compliance. *Journal of Public Economics*, 52(2), 163-197.
- Gökgöz, A., & Zeytin, M.** (2012). Muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerinde karşılaştıkları sorunlar ve beklentileri: Bilecik ve Yalova illeri uygulaması. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(1), 477-493.
- Hite, P. A., & Hasseldine, J.** (2003). Tax practitioner credentials and the incidence of IRS audit adjustments. *Accounting Horizons*, 17(1), 1-14.
- Hume, E. C., Larkins, E. R., & Iyer, G.** (1999). On compliance with ethical standards in tax return preparation. *Journal of Business Ethics*, 18(2), 229-238.
- Kalaycı, Ş., & Tekşen, Ö.** (2006). Muhasebecilik mesleğinde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri: Isparta il merkezi uygulaması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 31, 90-101.
- Klepper, S., & Nagin, D.** (1989). The role of tax preparers in tax compliance. *Policy Sciences*, 22(2), 167-194.
- Klepper, S., Mazur, M., & Nagin, D.** (1991). Expert intermediaries and legal compliance: the case of tax preparers. *The Journal of Law and Economics*, 34(1), 205-229.

- McKerchar, M., Bloomquist, K. M., & Leviner, S.** (2008). Improving the quality of services offered by tax agents: can regulation assist?, *Australian Tax Forum*, 23(4), 399-426.
- Organ, İ., & Yeğen, B.** (2013). Vergi bilinci ve vergi ahlakı oluşumunda muhasebe meslek mensuplarının rolü: Adana örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(4), 241-271.
- Schisler, D. L.** (1995). Equity, aggressiveness, consensus: a comparison of taxpayers and tax preparers. *Accounting Horizons*, 9(4), 76-87.
- Scotchmer, S.** (1988). *The effect of tax advisors on tax compliance*. Graduate School of Public Policy, University of California, Berkeley.
- Suadiye, G., & Yükselen, C.** (2001). Mükelleflerin ve muhasebecilerin birbirlerinden beklentileri: Hatay ilinde bir araştırma. *Mali Çözüm Dergisi*, 56, 24-36.
- Tran-Nam, B., Lignier, P., & Evans, C.** (2016). The impact of recent tax changes on tax complexity and compliance costs: the tax practitioners' perspective. *Australian Tax Forum*, 31, 455-479.
- Tuğay, O., & Tekşen, Ö.** (2014). Muhasebe meslek mensuplarının sorunları: Burdur ilinde bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(1), 223-232.
- Tunçer, M.** (2005). Vergi yardımcılarının vergi uyumuna etkisi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1), s. 217-228.
- Üyümez, M. E.** (2007). Vergi ahlakı ve vergi uyumu. *E-Yaklaşım*. (49).
- Yankelovich, S.** (1984). *Taxpayer attitudes survey: final report*. Public Opinion Survey Prepared for the Public Affairs Division, New York: Internal Revenue Service.
- Yıldız, F.** (2002). *Muhasebe mesleğinde meslek ahlakı*. İstanbul: Der Yayınları.